KIVO
SUOMEN KIERTOVOIMA
CIRKULÄRKRAFT FINLAND

16.1.2019

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Asia: HE 248/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain muuttamisesta
Viite: kuuleminen 16.1.2019

Suomen Kiertovoima ry (jäljempänä KIVO) kiittää ympäristövaliokuntaa kutsusta tulla kuultavaksi hallituksen esityksestä HE 248/2018 vp ja antaa asiassa kirjallisen lausunnon.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan täsmennettäväksi jätelain kunnan toissijaista jätehuollon järjestämisvelvollisuutta koskevaa sääntelyä. Esityksessä säädettäisiin muun palvelutarjonnan puutteen todentamiseen käytettävästä jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustasta ja sen käyttämisestä sekä tietojen toimittamisesta tietoalustaan.

Lisäksi täsmennettäisiin kunnan toissijaiseen jätehuoltovelvollisuuteen liittyvän sopimisen edellytyksiä sekä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden nojalla järjestämästä palvelusta perimän jätemaksun periaatteita. Kunnan ja kunnan jätehuoltoyhtiön kirjanpitovelvoitteisiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi kunnan jätehuollon toimialan sidosyksikkösäännösten noudattamisen seuraamiseksi tarpeelliset muutokset. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

Esityksen vaikutuksista

EU:n jätedirektiivin ja kansallisen jätelain tarkoituksena on *ehkäistä jätteistä aiheutuvaa vaaraa ja haittaa ympäristölle ja ihmisten terveydelle sekä lisäksi mm. vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta ja varmistaa toimiva jätehuolto*.

Hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä kunnan toissijaisen jätehuoltovelvollisuuden läpinäkyvyyttä sekä edistää jäte- ja kierrätysmarkkinoiden toimintaa mutta se tehdään tavalla, joka voi pahimmillaan heikentää jätehuollon toimivuuden.

KIVO on huolestunut hallituksen esityksessä esitettyjen toimenpiteiden vaikutuksista, kuten **lisääntyvästä byrokratiasta jätelaitoksille ja jätteiden tuottajille**, kuten pk-yrityksille, jotka tarvitsevat jätehuoltopalveluja. KIVO muistuttaa, **että jätehuolto on yrityksille välttämättömyyspalvelu ja yritykset haluavat jätteistä nopeasti, helposti ja kohtuullisin kustannuksin eroon, jotta voivat keskittyä omaan ydintoimintaansa.**

Hallinnollisen byrokratian lisääntyminen, voi johtaa **jätteen kulkeutumiseen epäasianmukaiseen käsittelyyn ja laittomien kaatopaikkojen syntymiseen**, jos jätelaitokset joutuvat käännyttämään jäte-eriä vastaanottopaikoiltaan, koska tietoalustaa ei ole käytetty.

SUOMEN KIERTOVOIMA
CIRKULÄRKRAFT FINLAND

16.1.2019

KIVO haluaa muistuttaa, että hallituksen esityksen perusteluissa esiin tuoduista **kilpailuneutraliteettiongelmista ei ole laajaa oikeuskäytäntöä tai muuta näyttöä ongelmasta**. Avoimuuden edistäminen on hyvä tavoite, mutta laajamittaisen tietoalustan pakollisen käyttövelvoitteen säätäminen hallituksen esityksessä esitetyllä tavalla sisältää riskejä ja ongelmia.

KIVOn näkemyksen mukaan **tietoalusta tulisi ottaa käyttöön asteittain ja vapaaehtoisuuteen perustuen.**

Jätehuoltopalveluille, joiden osalta ei ole yksityisen palveluntarjonnan puutetta ja jätteiden tuottajat saavat hinnaltaan, sijainniltaan ja laadultaan riittäviä jätehuoltopalveluja, ei tarvetta kunnan TSV-palveluille ole ja jätteiden tuottajatkin oletettavasti käyttävätkin markkinoilla olevia jätehuoltopalveluja. **TSV-palvelu on toisaalta oikeus jätteen tuottajalle palveluntarjonnan puutteen tilanteissa ja toisaalta velvollisuus kunnan jätelaitokselle, jos jäte laadultaan ja määrältään soveltuu kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi kunnan jätehuoltojärjestelmässä.**

Pykäläkohtaiset perustelut

33 § Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Hallituksen esityksen mukaan silloin kun kyse olisi muusta kuin ennalta arvaamattomasta kiireestä johtuvasta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta, jonka arvo on vähintään *1 000 euroa* vuodessa, jätteen haltijan pitäisi 2 momentin perusteella nykyisestä poiketen osoittaa muun palvelutarjonnan puute käyttämällä ehdotetussa 143 a §:ssä tarkoitettua jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaa. Pyyntö kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta voitaisiin tehdä, kun jätteen haltija on julkaissut tietoalustalla tarjouspyynnön tarvitsemastaan jätehuoltopalvelusta, eikä pyyntöä vastaavaa markkinaehtoista palvelua ole ollut kohtuullisesti saatavilla jätteen haltijan asettamassa vähintään 14 vuorokauden määräajassa.

KIVO toteaa, että **esitetty kynnysarvo on liian matala** ja tulee aiheuttamaan hankaluuksia etenkin pienjäteasemilla.

Hallituksen esityksen mukaan jätteen haltijan tulisi seurata euromääräisen rajan ylittymistä kalenterivuosittain käyttämällä perusteena kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun jätelaitoskohtaista laskutusarvoa.

KIVOn arvion mukaan tämä lisää **hallinnollista taakkaa etenkin pk-yrityksille ja lisäksi 14 vrk odotusaika on kohtuuton aika odottaa jätteiden kanssa mahdollisia tarjouksia**, etenkin **syrjäseuduilla**, missä muuta palveluntarjontaa ei käytännössä ole. Tietoalusta luo tällöin vain yhden ylimääräisen byrokraattisen menettelyn jätteen tuottajan ja kunnallisen jätelaitoksen väliin.

Hallituksen esityksen mukaan velvollisuus käyttää jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaa koskisi ehdotetun euromääräisen rajan ylittävää kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua, jota tarvitaan **yksittäiselle jäte-erälle taikka jatkuvasti ja säännöllisesti**. Tietoalustassa läpikäytävää menettelyä ei kuitenkaan sovellettaisi silloin, jos kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua tarvittaisiin välittömästi sellaisen ennalta arvaamattoman kiireen vuoksi, jota jätteen haltija ei ole voinut kohtuudella ennakoida.

KIVO
SUOMEN KIERTOVOIMA
CIRKULÄRKRAFT FINLAND

16.1.2019

Hallituksen esityksen mukaan nykyisestä poiketen **sopimus** tulisi tehdä **kaikista ehdotetun kynnysarvon (1000 €) ylittävistä kunnan toissijaisista jätehuoltopalveluista** riippumatta siitä, onko kyse **säännöllisestä ja jatkuvasta palvelutarpeesta vai yksittäisistä jäte-eristä.**

Hallituksen esityksen mukaan muun palvelutarjonnan kohtuullisuutta arvioitaessa lähtökohtana olisi jätteen haltijan tekemä arvio, joka perusteltaisiin jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustassa. Palvelun laadun kohtuuttomuutta voisi osoittaa esimerkiksi tarjotun palvelun ajankohta, pitkät kuljetusmatkat jätteen siirto toiseen maahan mukaan lukien, tarjoajan lakisääteisten velvoitteiden laiminlyönti taikka se, ettei tarjous olisi jätelain 8 §:n etusijajärjestyksen mukainen. *Hallituksen esityksen mukaan* laadullisesti kohtuuttomana voitaisiin pitää myös jätteen välitystoimintaa muistuttavaa tarjousta, joka perustuisi yksinomaan kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun (kuljetus, käsittely) hyödyntämiseen. Kohtuuttomana ei sitä vastoin yleensä voitaisi pitää tarjousta jätehuollon kokonaispalvelusta, vaikka se joiltain osin perustuisi kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun. Muun palvelutarjonnan puutetta voisi lisäksi osoittaa yksityisestä jätehuoltopalvelusta pyydetty kohtuuton hinta. Kuitenkaan pieni poikkeama kunnan järjestämän palvelun hinnasta ei voisi olla riittävä peruste kunnan toissijaiselle jätehuoltopalvelulle.

KIVO toteaa kohtuullisuuskriteereistä, että tulisi varmistaa, että jätteen haltijan pystyy tunnistamaan ko. ”laittoman” välitystoiminnan muiden tarjousten joukosta ja tietää oikeutensa ja velvollisuutensa kohtuullisuuden arvioinnissa. *Miten tämä varmistetaan, ei perustelutekstistä selviä.* Lisäksi kohtuuttoman hinnan määrittely ja ”pienen poikkeaman” arviointi ei ole yksiselitteistä ja voi johtaa tulkintaongelmiin.

KIVO muistuttaa, että **jätteen haltijan TSV-pyyntö sellaisenaan jo indikoi palvelun-tarjonnan puutetta ja keskiössä tulee olla jätteen haltijan oma arvio kohtuullisuudesta.**

Jätelaitosten hallinnollista taakkaa lisää myös hallituksen esityksessä esitetty raportointivelvollisuus, jonka mukaan **kunnan jätelaitoksen tulisi lisäksi toimittaa vuosittain maaliskuun loppuun mennessä jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaan olennaiset tiedot muusta kuin 2 momentissa tarkoitetusta kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta jätelajeittain ja käsittelymenetelmittäin eriteltynä.** Kyse olisi 2 momentissa ehdotetun **kynnysarvon alle jäävistä kunnan toissijaisista jätehuoltopalveluista, joista ei ehdotetun 3 momentin nojalla tehtäisi sopimusta**. Säännös kattaisi myös sellaisen kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun, jonka osalta jätteen haltijalta ei edellytettäisi tietoalustan käyttöä ennalta arvaamattoman kiireen vuoksi sekä ehdotettuina siirtymäaikoina tietoalustan käyttövelvollisuuden ulkopuolelle rajatun kunnan toissijaisen jätehuoltopalvelun.

KIVOn mielestä kaikkein pienimpienkin TSV-jäte-erien tietoalustaan raportointivelvollisuus yhdistettynä 1000 € kynnysarvoon, aiheuttaa kohtuuttoman byrokraattisen taakan niin jätelaitoksille, jätteen haltijoille sekä viranomaisille saavutettavaan hyötyyn nähden. Tämän johdosta hallituksen esityksessä esitettyä **korkeamman kynnysarvon säätäminen on tarpeellista**, jotta tietoalustasta saadaan hallittava kokonaisuus ja jotta sen aiheuttama hallinnollinen kuorma yrityksille, viranomaisille ja jätehuollon toimijoille ei ole suhteeton hyötyyn nähden.

KIVO
SUOMEN KIERTOVOIMA
CIRKULÄRKRAFT FINLAND

16.1.2019

KIVO ehdottaa **pysyväksi kynnysarvoksi jätelaitoksen vuosittaiseen laskutukseen perustuvaa 10 000 €:n kynnysarvoa ja pienjäteasemapalveluiden rajaamista tietoalustan käyttövelvollisuuden ulkopuolelle.**

KIVO kannattaa lain voimaantuloa kalenterivuoden alussa, mikäli lakimuutokset hyväksytään.

KIVO kannattaa riittävän pitkiä siirtymäaikoja mutta toteaa, että tietoalustan käytön varmistamiseksi kynnysarvo tulisi asettaa pysyvästi 10 000 euroon.

Julkiset toimijat ja toissijainen jätehuoltopalvelu

KIVO toteaa, että hallituksen esityksessä jää *epäselväksi julkisen toimijan oikeus ja mahdollisuus saada TSV-palvelua*. Hallituksen esityksessä on rinnastettu hankintalaissa säädetty suorahankintasopimus sekä jätelaissa säädetty toissijaisen jätehuoltopalvelun antaminen. *Jätelain 33 §:n perusteella julkinen hankintayksikkö on lähtökohtaisesti oikeutettu kunnan toissijaiseen jätehuoltopalveluun*. Mikäli julkinen hankintayksikkö palvelutarjonnan puutteen vuoksi päätyy käyttämään kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua, kyse ei ole hankintalain mukaisesta suorahankinnasta, vaan tällöin laaditaan jätelain mukainen sopimus toissijaisesta jätehuoltopalvelusta. TSV-sopimus ei ole hankintalain tarkoittama hankintasopimus, vaan julkinen toimija käyttää tällöin oikeuttaan sille lakisääteiseen palvelumahdollisuuteen.

Jätelaitokset eivät voi tarjota TSV-palveluja julkisille toimijoille, jos on olemassa riski, että palvelu tulkitaan hankintalain mukaiseksi suorahankintaprosessiksi.

44 §. Kirjanpito jätehuoltopalvelusta ja kuljettajan tiedonantovelvollisuus

Hallituksen esityksessä todetaan, että kunnan lakisääteisten jätehuollon palvelutehtävien ja mahdollisten muiden kuin lakisääteisten palvelutehtävien erittelyvelvollisuutta täsmennettäisiin siten, että kunnan tai kunnallisen jätehuoltoyhtiön tulisi jatkossa tehdä tilikausittain erilliset laskelmat tarjottujen palveluiden taloudellisen tuloksen lisäksi myös palveluiden liikevaihdosta. Kirjanpidon liikevaihtoperusteisuus olisi tarpeen jätehuollon sidos- ja hankintayksiköiden markkinaehtoiselle ulosmyynnille 1 päivänä tammikuuta 2019 voimaan tulevassa jätelain 145 a §:ssä asetetun prosenttiosuuden noudattamisen seuraamiseksi.

KIVO toteaa, että erittelyvaatimus on perusteltu ja mahdollinen mutta niin, että erittelyä ei lasketa palvelukohtaisesti vaan se tehdään kokonaisuutena kaikesta yhtiön harjoittamasta JL 32 §:n mukaisesta toiminnasta, kokonaisuutena kaikesta JL 33 §:n mukaisesta toiminnasta sekä kokonaisuutena mahdollisesta markkinaehtoisesta toiminnasta.

KIVO esittää selvyyden vuoksi, että palveluista annettavat tiedot rajattaisiin liikevaihtoa, kokonaiskuluja ja tulosta koskeviin tietoihin, koska kulujen erittelyä palvelukohtaisesti ei ole mahdollista esimerkiksi tilintarkastuksessa todentaa.

KIVO
SUOMEN KIERTOVOIMA
CIRKULÄRKRAFT FINLAND

16.1.2019

78 §. Kunnan jätemaksu

Hallituksen esityksen mukaan 78 §:n mukaan kunnan toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perimä jätemaksu ei saisi uuden 3 momentin perusteella alittaa kunnan jätelain 32 §:n nojalla järjestämästä lajiltaan ja laadultaan vastaavan jätteen jätehuoltopalvelusta perimää jätemaksua.

KIVO toteaa, että toissijaisesta jätehuoltopalvelusta perittävän maksun tulee jo nykyisellään vastata aiheutuneita kustannuksia, joten *sääntely on tarpeetonta.*

143 a §. Jätteiden ja sivuvirtojen tietoalusta

Jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustan ylläpidosta huolehtisi Motiva Oy, joka myös vastaisi tietoalustan sisällöllisestä ja toiminnallisesta kehittämisestä yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa. Motivan Oy:n tehtäviin kuuluisi tietoalustan ylläpito sen huoltaminen ja päivittäminen mukaan lukien, tietoalustan käyttöön liittyvä neuvonta ja käytön seuranta sekä näihin tehtäviin liittyvän välittömän hallinnon hoitaminen.

Neuvonta- ja seurantatehtävänsä nojalla Motiva Oy ohjaisi tietoalustan käyttäjiä erilaisissa tietoalustan käyttöön liittyvissä teknisluonteisissa kysymyksissä. Se ei sen sijaan voisi ottaa kantaa kunnan toissijaista jätehuoltopalvelua koskeviin sisällöllisiin kysymyksiin, vaan tältä osin neuvonnasta vastaisivat kuntien jätehuoltoviranomaiset ja jätelaitokset. Motiva Oy myös vastaisi 143 b §:ssä tarkoitettujen viranomaisten jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaa koskeviin tietopyyntöihin.

KIVOn näkemyksen mukaan on kannatettavaa, että tämän kaltaista tietoalustaa, mikäli se päätetään toteuttaa, ylläpidettäisiin muun kuin kaupallisen tahon toimesta.

Helsingissä 16.päivänä tammikuuta 2019

Suomen Kiertovoima ry

Riku Eksymä
toimitusjohtaja